

Technische nota

Tevredenheid van zelfstandige ondernemers en werkbaar werk

*Ria Bourdeaud'hui
Stephan Vanderhaeghe*

Brussel, SERV - STV Innovatie & Arbeid, oktober 2008

Technische nota's verstrekken bijkomende en gedetailleerde informatie uit de werkbaarheidsmonitor over een specifiek thema. Technische nota's zijn enkel op de website beschikbaar. Het lezen van technische nota's veronderstelt enige vertrouwdeheid met statistiek.

Meer resultaten van de werkbaarheidsmonitor zijn te raadplegen en downloaden op de website www.serv.be/werkbaarwerk

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
1. Tevredenheid met keuze voor zelfstandig ondernemerschap	4
1.1. Globale cijfers.....	4
1.2. Wie is zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap?	4
1.3. Wie is tevreden of zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?	5
2. Diverse aspecten van tevredenheid van zelfstandige ondernemers	7
2.1. Overzicht van de verschillende aspecten van tevredenheid.....	7
2.2. Verschillende aspecten van tevredenheid naar deelgroepen.	9
2.2.1 Geslacht.....	9
2.2.2 Leeftijd	10
2.2.3 Opleidingsniveau	11
2.2.4 Sector	12
2.2.5 Niveau toekomstige activiteit.....	13
2.2.6 Omvang van de onderneming	14
2.2.7 Anciënniteit	15
3. Wat hangt samen met de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?	16
3.1. Verschillen tussen deelgroepen.....	16
3.2. Tevredenheid met verschillende aspecten van het werk.....	21
3.3. Werkbaar werk	23
4. Conclusie	26

Bijlagen

Inleiding

Deze nota bespreekt de resultaten van de werkbaarheidsmonitor 2007 voor zelfstandige ondernemers in hoofdberoep. Meer specifiek wordt de informatie met betrekking tot tevredenheid beschreven en in verband gebracht met werkbaar werk. Naast de algemene vraag over de tevredenheid met de keuze voor het statuut voor zelfstandig ondernemerschap, werd voor nog 12 andere aspecten de mate van tevredenheid bevraagd.

Het is niet onze bedoeling de hele problematiek in deze nota uit te klaren. Wij willen met deze nota enkel illustratief materiaal uit de werkbaarheidsmonitor ter beschikking stellen aan de geïnteresseerde lezer.

Voor de verschillende aspecten van tevredenheid moesten de respondenten binnen een vijfpuntenschaal (van zeer tevreden tot zeer ontevreden) hun antwoord formuleren.

Deze nota is als volgt samengesteld.

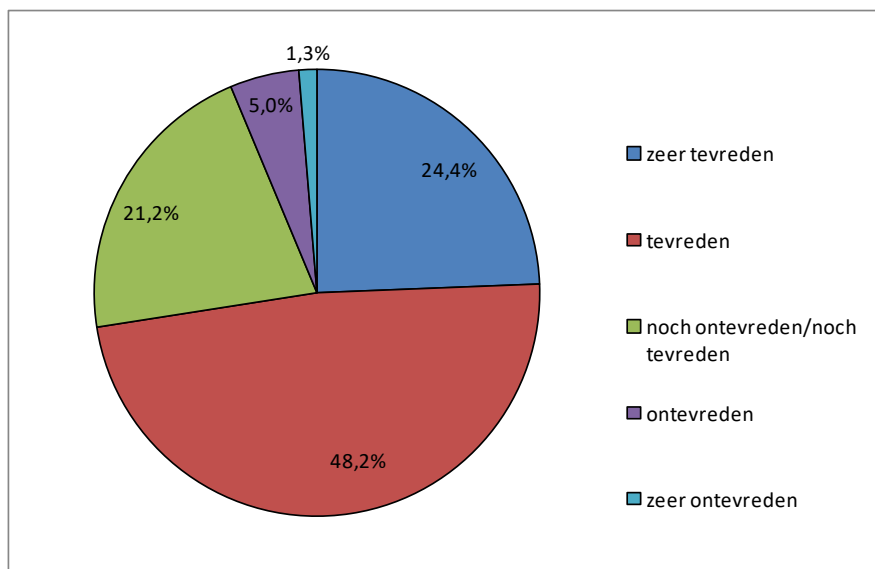
- Hoe tevreden zijn de zelfstandige ondernemers over hun keuze voor het zelfstandige ondernemerschap? Zijn er verschillen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, sector, inschatting van de toekomstige activiteit, ondernemingsgrootte en anciënniteit?
- Over welke aspecten van hun werk zijn de zelfstandige ondernemers het meest tevreden? Zijn er verschillen naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, sector, inschatting van de toekomstige activiteit, ondernemingsgrootte en anciënniteit?
- Hangt de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap samen met enerzijds de tevredenheid over specifieke aspecten van het werken als zelfstandige ondernemer en anderzijds werkbaar werk?

1. Tevredenheid met keuze voor zelfstandig ondernemerschap

1.1. Globale cijfers

Het grootste gedeelte (72,6%) van de zelfstandige ondernemers is (zeer) tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap. Slechts een kleine minderheid is (zeer) ontevreden met deze keuze (6,3%).

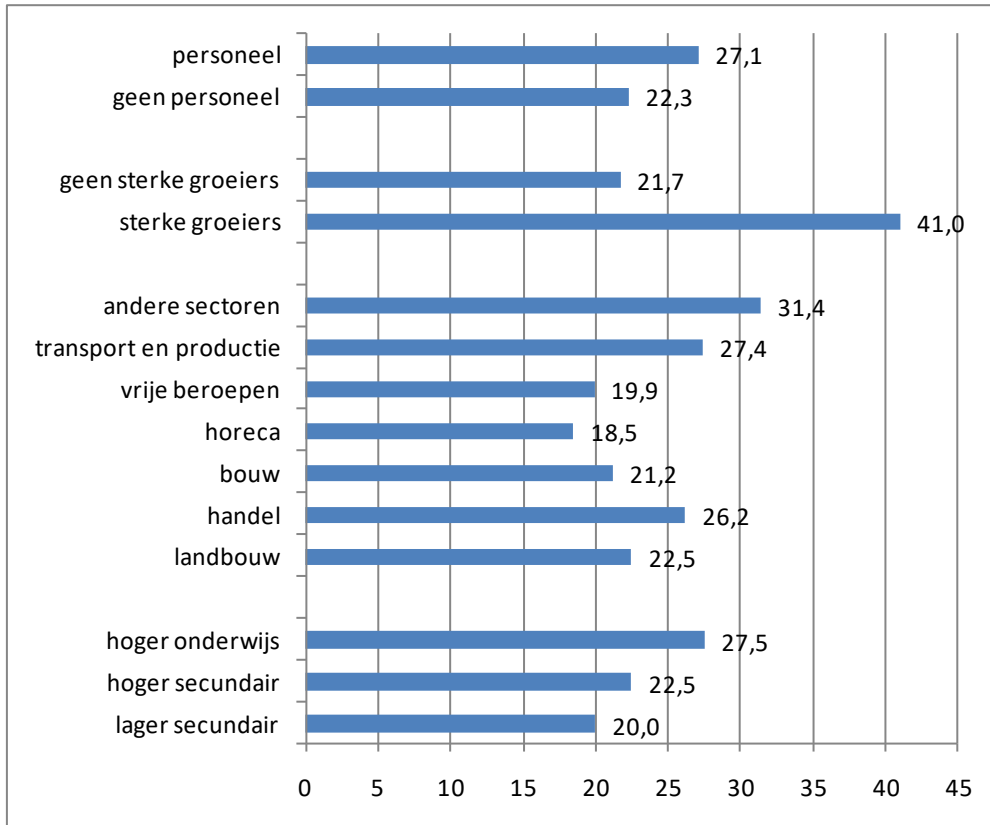
Figuur 1: Tevredenheid van de zelfstandige ondernemer voor keuze voor zelfstandig ondernemerschap vijf categorieën, 2007

1.2. Wie is zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap?

Van alle zelfstandige ondernemers in hoofdberoep is ongeveer een kwart (24,4%) zeer tevreden met de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. In onderstaande analyse kijken we of er verschillen zijn tussen de deelgroepen. Alle cijfers zijn opgenomen in bijlage 1. Voor de opdeling naar opleidingsniveau, sector, ondernemingsgrootte en niveau van toekomstige activiteit verschillen de aandelen significant. Naar geslacht, leeftijd en anciënniteit zijn de verschillen tussen de deelgroepen statistisch niet significant.

Figuur 2: aandeel zelfstandige ondernemer 'zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap' naar opleidingsniveau, sector, niveau van toekomstige activiteit en ondernemingsomvang, 2007

Onder andere sectoren vallen onder andere de intellectuele diensten, de persoonsverzorging, de banken en verzekeringsector, diensten m.b.t. vervoer.

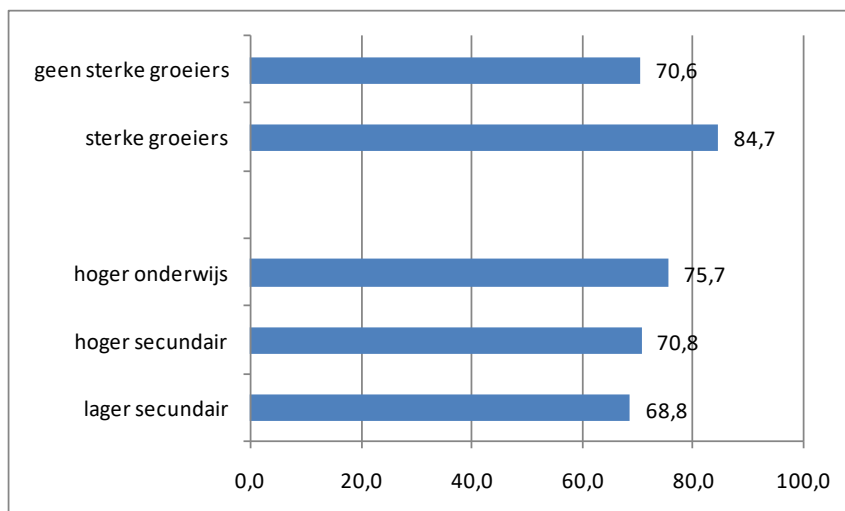
Het aandeel zelfstandige ondernemers dat zeer tevreden is met de keuze voor het statuut van zelfstandig ondernemerschap is groter bij degenen met sterke groeiverwachtingen in de komende drie à vijf jaar en bij de zelfstandige ondernemers met personeel in dienst. Naar opleidingsniveau kunnen we vaststellen dat het aandeel zeer tevreden groter is naarmate het opleidingsniveau stijgt. Het aandeel zeer tevreden is minder dan 20% in de horeca en bij de vrije beroepen.

1.3. Wie is tevreden of zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?

Van alle zelfstandige ondernemers in hoofdberoep is 76,2% tevreden of zeer tevreden met de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. In onderstaande analyse kijken we of er verschillen zijn tussen de deelgroepen. Alle cijfers zijn opgenomen in bijlage 2. Enkel voor de opdeling naar opleidingsniveau en niveau van toekomstige activiteit verschillen de aandelen

significant. Naar geslacht, leeftijd, sector, ondernemingsgrootte en anciënniteit zijn de verschillen niet statistisch significant.

Figuur 3: aandeel zelfstandige ondernemer (zeer) tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap naar opleidingsniveau en niveau van toekomstige activiteit, 2007

Het aandeel zelfstandige ondernemers dat (zeer) tevreden is met de keuze voor het statuut van zelfstandig ondernemerschap is groter bij degenen met sterke groeiverwachtingen in de komende drie à vijf jaar. Naar opleidingsniveau kunnen we vaststellen dat het aandeel (zeer) tevreden groter is naarmate het opleidingsniveau stijgt.

2. Diverse aspecten van tevredenheid van zelfstandige ondernemers

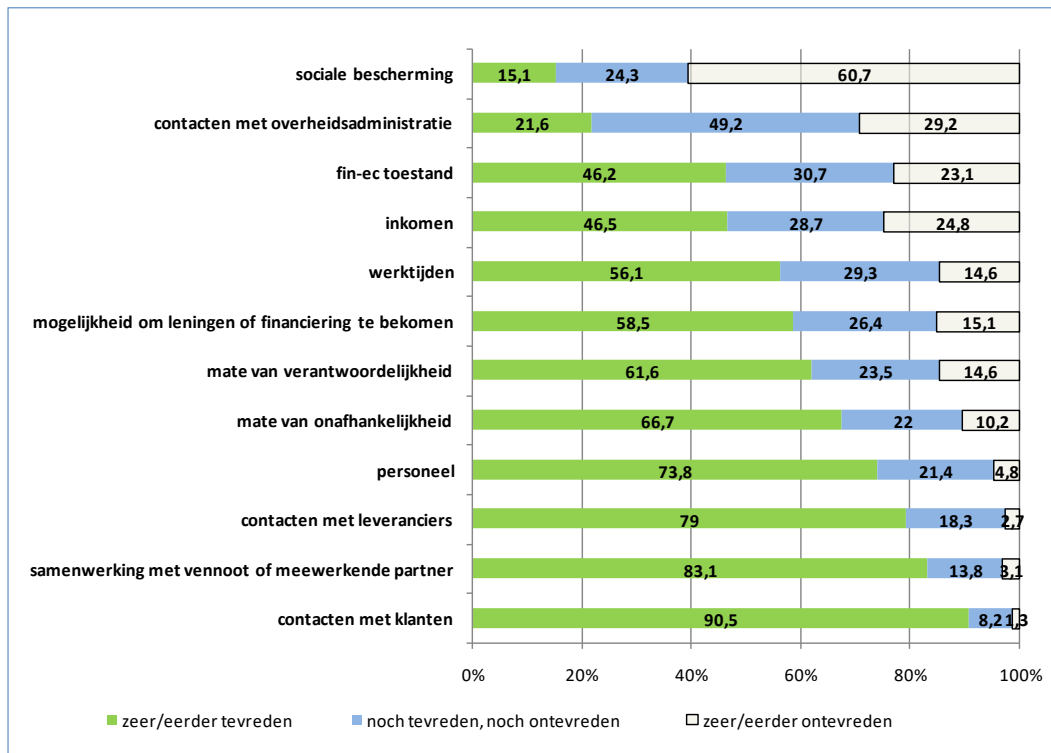
2.1. Overzicht van de verschillende aspecten van tevredenheid

In de werkbaarheidsmonitor 2007 werd aan de zelfstandige ondernemers gevraagd hoe tevreden ze, alles bij elkaar genomen zijn, met volgende aspecten van hun werk:

- contacten met klanten
- contacten met leveranciers
- contact met de (overheids)administratie
- de samenwerking met vennoot, meewerkende partner
- hun personeel
- hun werktijden
- hun inkomen
- de financieel-economische toestand van hun zelfstandige activiteit
- de mogelijkheden om financiering of leningen te bekommen
- de verantwoordelijkheid die een zelfstandige ondernemer draagt
- de mate waarin men in het werk onafhankelijk bent van anderen
- hun sociale bescherming als zelfstandige (bv. ziekteverzekering, pensioen)

In onderstaande tabellen geven bekijken we voor deze aspecten de gegevens onderverdeeld in drie categorieën (zeer/eerder tevreden, noch tevreden/noch ontevreden, zeer/eerder ontevreden)

Figuur 4: ·Tevredenheid van de zelfstandige ondernemer over diverse aspecten van het werk, 3 categorieën, 2007

Meer dan 80% van de zelfstandige ondernemers is (zeer) tevreden over het contact met de klanten en de samenwerking met vennoot of meewerkende partner. Voor volgende aspecten is slechts een kleine minderheid (minder dan 10%) van de zelfstandige ondernemers ontevreden:

- contacten met klanten (1,3%)
- contacten met leveranciers (2,7%)
- samenwerking met vennoot of meewerkende partner (3,1%)
- personeel (4,8%)

De grootste groep ontevreden zelfstandige ondernemers vinden we wanneer we peilen naar de sociale bescherming (60,7%). Ook voor de contacten met de overheidsadministratie (29,2%), het inkomen (24,8%) en de fin-economische toestand (23,1%) is er sprake van een vrij grote groep ontevreden zelfstandige ondernemers.

2.2. Verschillende aspecten van tevredenheid naar deelvrouwen.

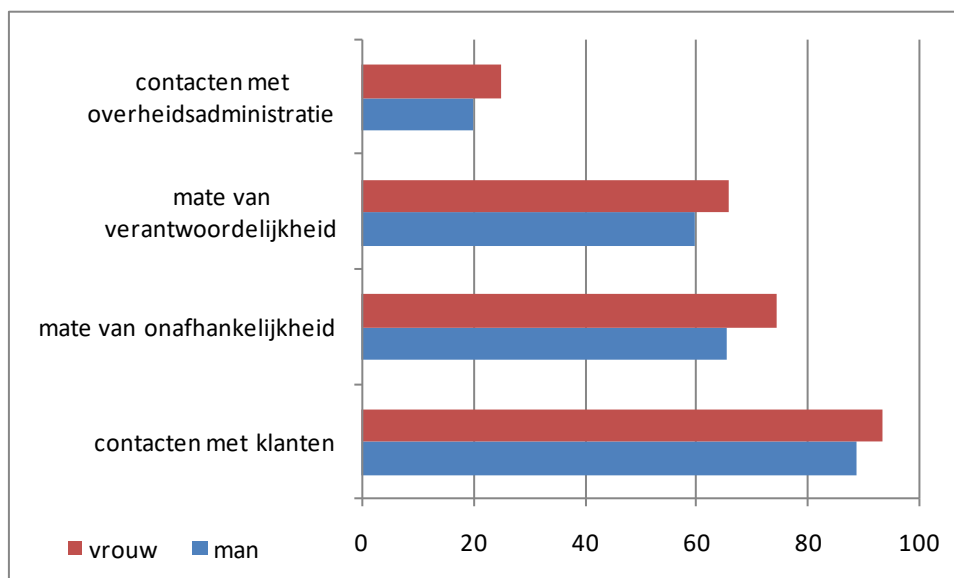
In de analyse werd de opsplitsing voor de verschillende aspecten van tevredenheid een analyse gemaakt naar

- geslacht,
- leeftijd
- opleidingsniveau
- sector
- niveau toekomstige activiteit
- omvang
- anciënniteit

Alle cijfermateriaal is opgenomen in bijlage 3. In wat volgt bespreken we enkel de significante verschillen tussen de deelvrouwen

2.2.1 Geslacht

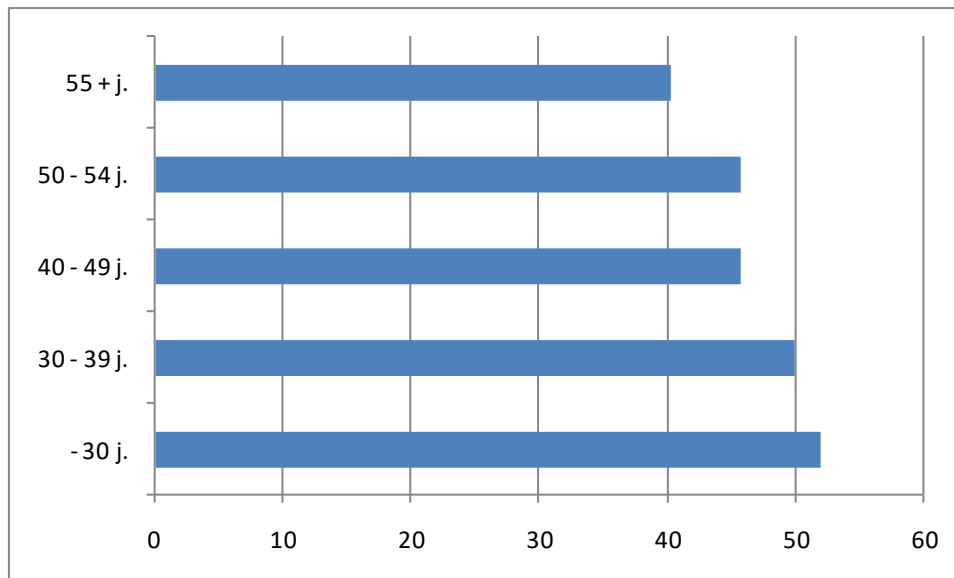
Figuur 5: aandeel zelfstandige ondernemer (zeer) tevreden naar geslacht, 2007

Over de contacten met de overheidsadministratie, de mate van verantwoordelijkheid, de mate van onafhankelijkheid en de contracten met de klanten, zien we een groter aandeel (zeer) tevreden bij de vrouwen dan bij de mannen. Voor alle andere aspecten van tevredenheid is er geen significant verschil tussen de geslachten.

2.2.2 Leeftijd

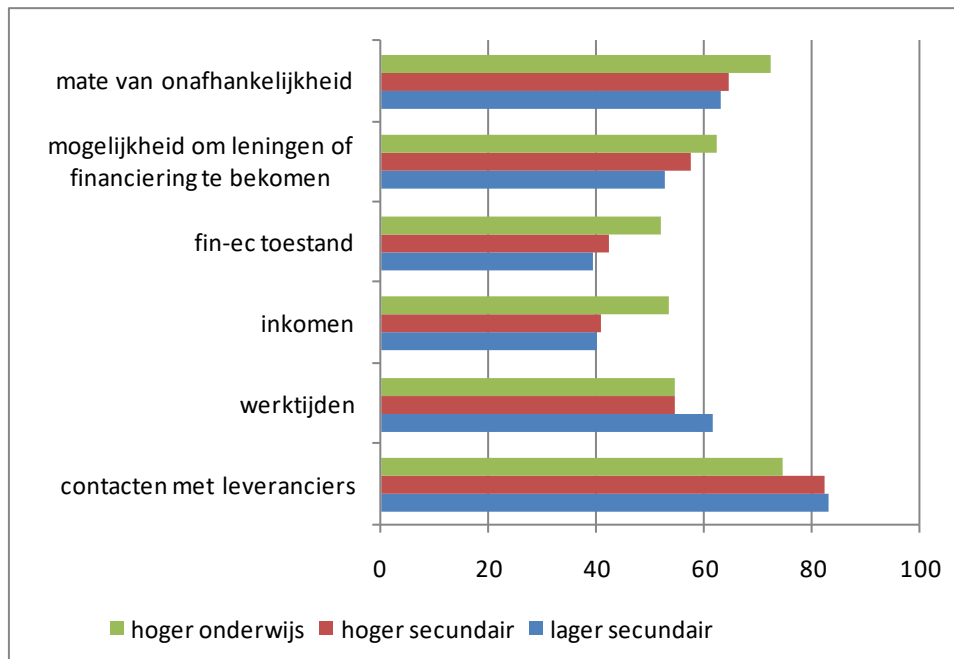
Figuur 6: aandeel zelfstandigen (zeer) tevredenheid, naar leeftijd, 2007

Enkel voor de tevredenheid over inkomen is er een significant verschil naar leeftijdsgroepen. De cijfers laten zien dat het aandeel zelfstandige ondernemers dat (zeer) tevreden is met inkomen afneemt met de leeftijd.

2.2.3 Opleidingsniveau

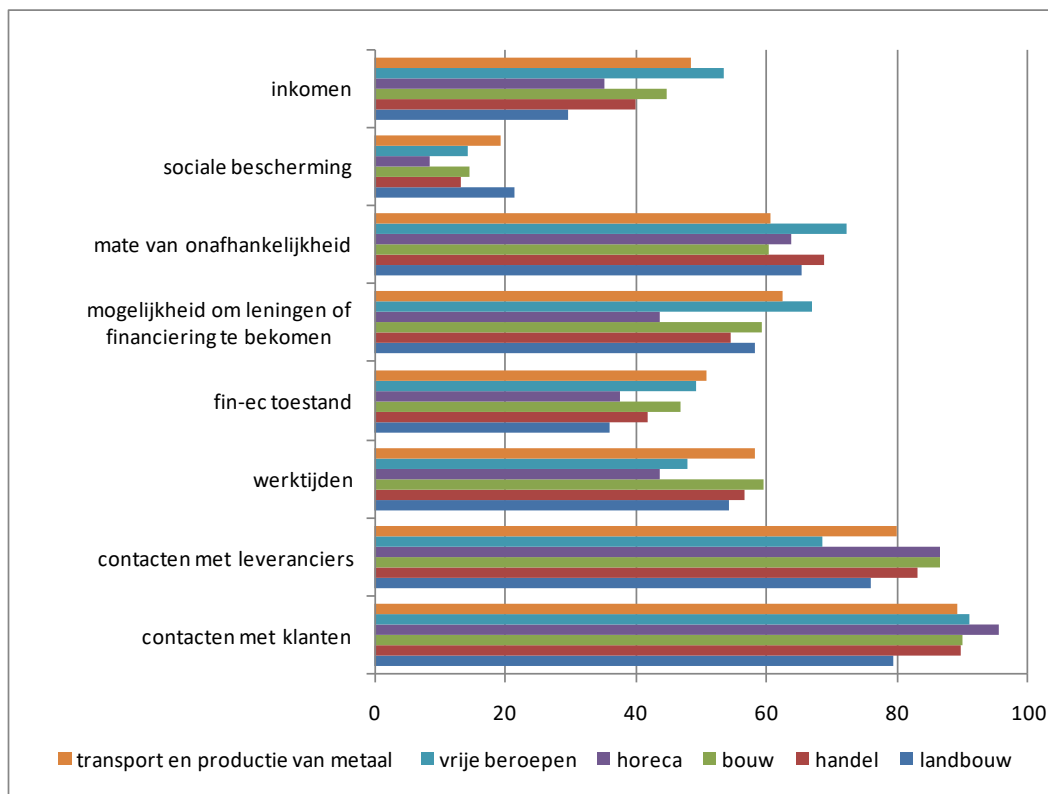
Figuur 7: aandeel zelfstandige ondernemers (zeer) tevreden, naar opleidingsniveau 2007

Met het opleidingsniveau van de zelfstandige ondernemers stijgt het aandeel (zeer) tevreden, de mate van onafhankelijkheid, de mogelijkheid om leningen en financiering te bekomen, de financieel economische toestand en het inkomen. Voor het aandeel dat (zeer) tevreden is over de werktijden en de contacten met leveranciers stellen we het omgekeerde vast. Voor deze aspecten ligt het aandeel (zeer) tevreden lager bij de hoger geschoolden.

2.2.4 Sector

Figuur 8: Aandeel zelfstandige ondernemers (zeer) tevreden naar sector, 2007

Voor vier van de twaalf aspecten van tevredenheid die in het onderzoek werden bevraagd vinden we geen significant verschil tussen de sectoren: de contacten met de overheidsadministratie, de samenwerking met venoot of meewerkende partner, het personeel en de mate van verantwoordelijkheid.

In de sector van transport en productie van metaal ligt het aandeel (zeer) tevreden over de financieel-economische toestand is in vergelijking met de andere sectoren het hoogst. Het aandeel (zeer) tevreden over de mate van onafhankelijkheid is daarentegen lager dan de meeste andere sectoren.

De vrije beroepen hebben het grootste aandeel zelfstandige ondernemers die (zeer) tevreden zijn over de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen, de mate van onafhankelijkheid en over hun inkomen. We vinden voor deze sector de kleinste aandelen (zeer) tevreden voor de contacten met de leveranciers.

Zelfstandige ondernemers uit de horeca hebben het grootste aandeel (zeer) tevreden voor de contacten met de klanten en leveranciers. Deze sector heeft het kleinste aandeel (zeer) tevreden voor wat betreft de werktijden, de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen, de sociale bescherming.

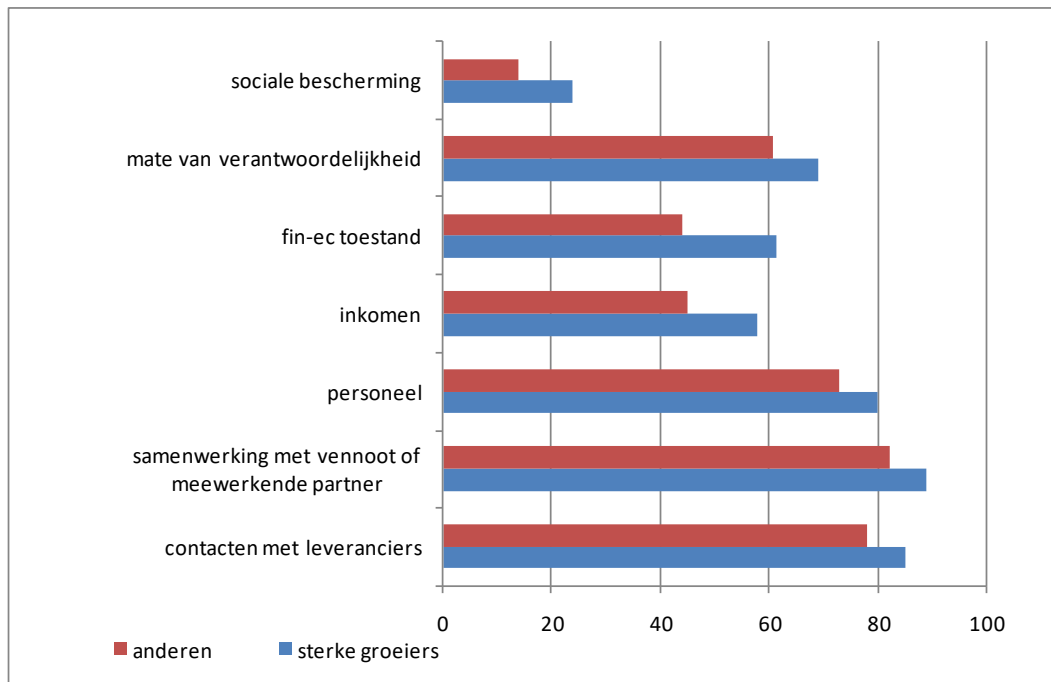
De zelfstandige ondernemers uit de bouwsector kennen het grootste aandeel (zeer) tevreden voor werktijden en contacten met de leveranciers. Hun aandeel (zeer) tevreden is het kleinst voor de mate van onafhankelijkheid.

De zelfstandige ondernemers uit de handel leunen wat het aandeel (zeer) tevreden betreft sterk aan bij het gemiddelde van de zelfstandige ondernemers. Enkel voor de mogelijkheid om leningen te bekomen en over de sociale bescherming ligt hun aandeel –met uitzondering van de horeca- lager dan in de andere sectoren.

Bij de landbouwers vinden we het grootste aandeel (zeer) tevreden over hun sociale bescherming. Dit aandeel is in vergelijking met de andere sectoren het laagst voor contacten met klanten, financieel-economische toestand en inkomen.

2.2.5 Niveau toekomstige activiteit

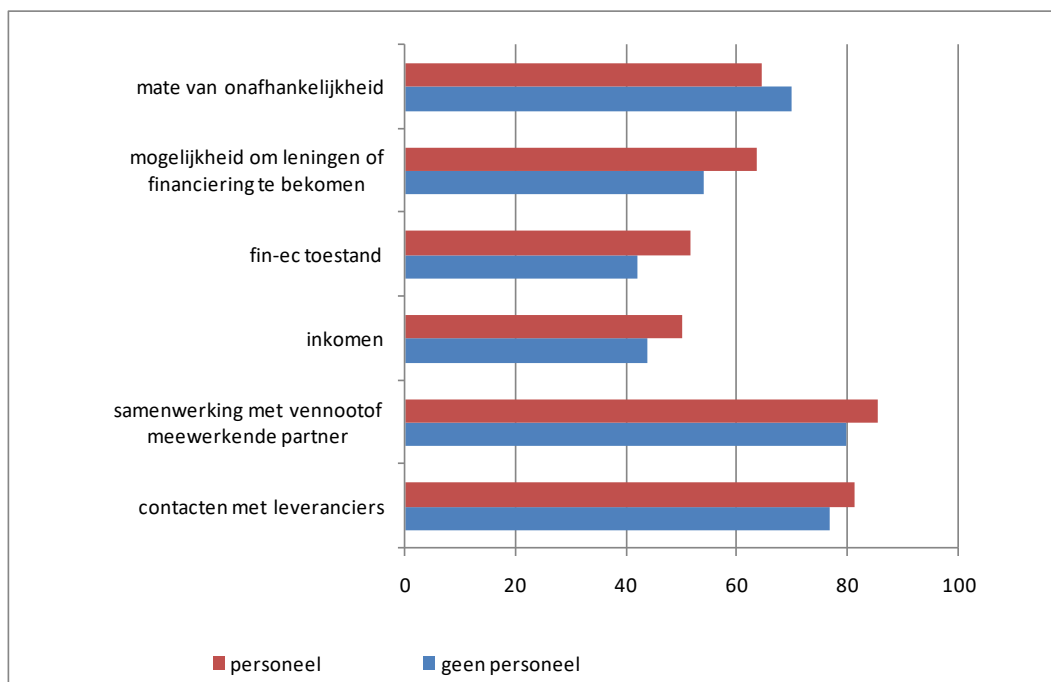
Figuur 9: Aandeel zelfstandige ondernemers (zeer) tevreden naar niveau toekomstige activiteit, gemiddelde score naar niveau toekomstige activiteit

Voor zeven van de dertien aspecten met betrekking tot tevredenheid die in het onderzoek zijn opgenomen zien we een verschil tussen de groeiers en de andere zelfstandige ondernemers. Telkens zijn het de ondernemers die verwachten dat hun onderneming in nabije toekomst (3 à 5 jaar) vijf jaar sterk zal groeien waar het aandeel (zeer) tevreden het grootst is.

2.2.6 Omvang van de onderneming

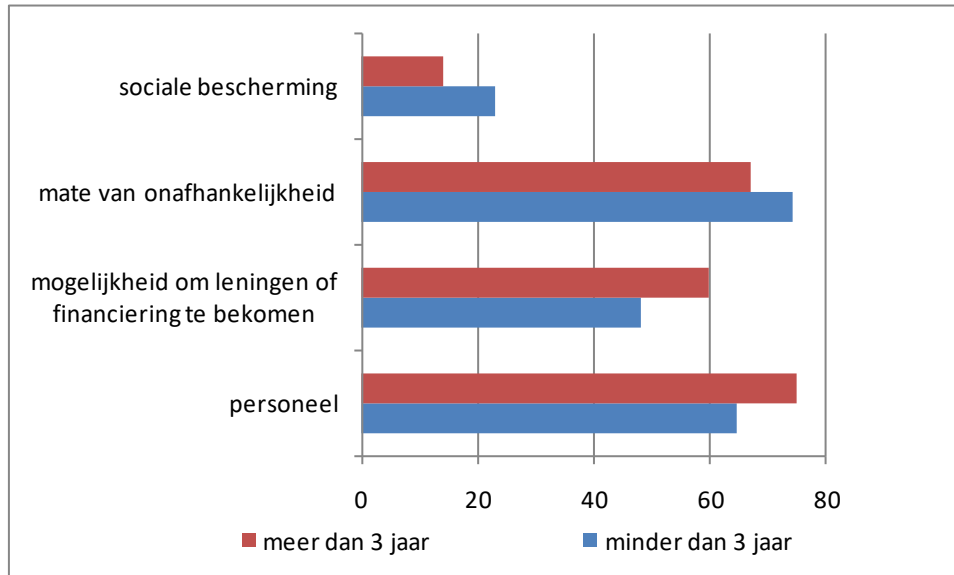
Figuur 10: Aandeel zelfstandige ondernemer (zeer) tevreden naar omvang van de onderneming, 2007

Het aandeel zelfstandige ondernemers dat (zeer) tevreden is over de mate van onafhankelijkheid is groter bij deze zonder personeel. Over de mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen, de financieel-economische toestand van de onderneming, het inkomen, de samenwerking met vennoot of partner en de contacten met de leveranciers zijn, is het aandeel (zeer) tevreden voor de zelfstandige ondernemers met personeel groter dan dat van de zelfstandige ondernemers zonder personeel.

2.2.7 Anciënniteit

Figuur 11: Aandeel zelfstandige ondernemer (zeer) tevreden naar anciënniteit, 2007

Het aandeel zelfstandige ondernemers dat (zeer) tevreden is, is bij de starters (anciënniteit dan minder dan 3 jaar) groter voor de sociale bescherming en de mate van onafhankelijkheid. Het aandeel (zeer) tevreden is voor deze laatste groep groter voor personeel en de mogelijkheid om leningen of financiering te bekommen.

3. Wat hangt samen met de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap?

In wat volgt gaan we in eerste instantie na of de tevredenheid voor het zelfstandig ondernemerschap bepaald wordt door de combinatie van achtergrondvariabelen zoals geslacht en opleidingsniveau. Daarna kijken of de tevredenheid over bepaalde aspecten van het werk een rol speelt bij de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, en dit onder controle van de achtergrondvariabelen. In een laatste stap gaan we na of de tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap samenhangt met de situatie op het vlak van werkbaar werk.

Voor deze analyse maken we gebruik van de logistische regressietechniek¹. Hiervoor dient de variabele 'tevredenheid over de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer' te worden gedichotomiseerd. We kozen om technische redenen voor de vergelijking van het aandeel 'zeer tevreden' versus de 'rest'. Het interessante bij deze analyse is dat zij odds ratio² weergeeft die ons toelaten het belang van onafhankelijke variabelen op een eenvoudige manier te interpreteren.

3.1. Verschillen tussen deelgroepen

24,4% van de zelfstandige ondernemers is zeer tevreden met de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. Het eerste deel (1.2) van deze technische nota liet reeds zien dat voor vier van de zeven achtergrondvariabelen een significant verschil was tussen de deelgroepen (opleidingsniveau, sector, toekomstige groei en ondernemingsgrootte). Zo zijn is het aandeel zeer tevreden over de keuze van het zelfstandig ondernemerschap groter bij de hoger geschoolden. In deze paragraaf wordt op deze kennis uitgebreid met een multivariate analyse. We gaan na welke achtergrondvariabelen nog een rol spelen 'onder controle' voor de andere

-
- ¹ De gehanteerde methode is een combinatie van Backward stepwise estimation met Likelihood-Ratio criterium waarbij de relevante kenmerken ($p < 0,05$) in een model (enter) werden ingebracht, dit om het aantal missing values te minimaliseren.
- ² Een odds is een kansverhouding '(zeer) tevreden/rest' van een bepaalde deelpopulatie. Een odds ratio is een verhouding van twee odds die elk de kansverhouding '(zeer)tevreden/rest' weergeven. Deze techniek laat bijvoorbeeld toe om, onder controle van alle andere variabelen, de kansverhouding van zelfstandigen die tevreden zijn over het sociaal statuut te vergelijken met die zelfstandigen die niet tevreden zijn over het sociaal statuut (referentie). Voor meer informatie over deze techniek zie informatiedossier: Ria Bourdeaud'hui, Stephan Vanderhaegen, Wat maakt werk werkbaar? Onderzoek naar de determinanten van werkbaar werk op basis van de nulmeting Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004, Brussel, SERV – STV Innovatie & Arbeid, mei 2005. Dit informatiedossier is beschikbaar op de website www.serv.be/werkbaarwerk

onafhankelijke variabelen in het model. Bijvoorbeeld: is het aandeel van het hoger geschoolden nog steeds groter wanneer er rekening wordt gehouden met de sector?

Zeven achtergrondvariabelen zijn als onafhankelijke categorische variabelen opgenomen in het regressiemodel³:

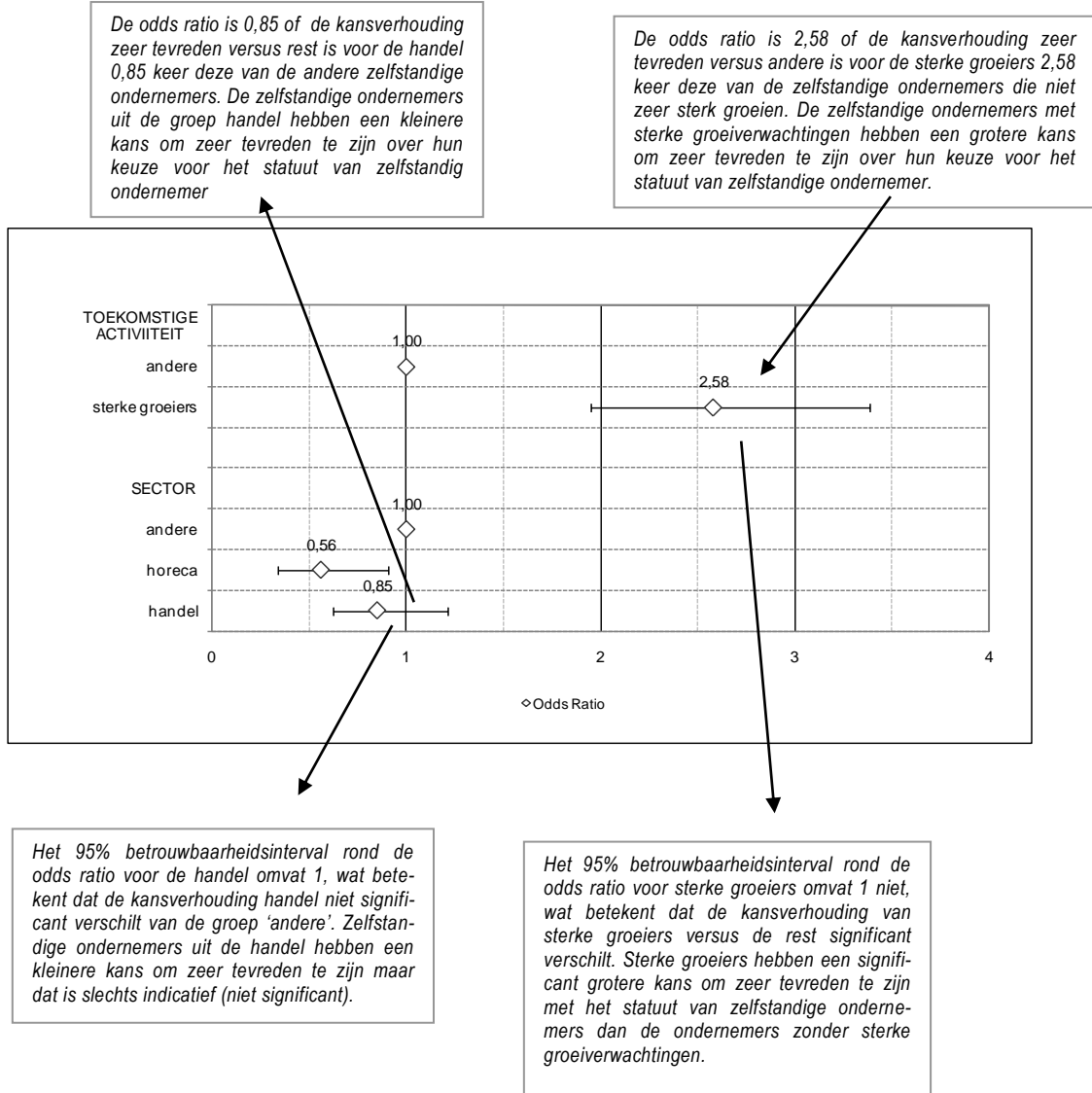
Tabel 1: ·Overzicht van de achtergrondvariabelen

variabele	categorieën
geslacht	man (referentie) vrouw
leeftijd	minder dan 30 jaar (referentie) 30 - 39 jaar 40 - 49 jaar 50 - 54 jaar 55 en ouder
opleidingsniveau	lager secundair (referentie) hoger secundair hoger onderwijs
sector	ongewogen sectorgemiddelde (referentie) landbouw handel bouw horeca vrije beroepen transport en productie van metaal andere sectoren
toekomstige activiteit	sterke groeiers andere (referentie)
ondernemingsdimensie	geen personeel personeel (referentie)
anciënniteit	minder dan 3 jaar meer dan 3 jaar (referentie)

De resultaten van de multivariate logistische regressieanalyse worden ook grafisch voorgesteld. In de figuur zijn zowel de odds ratio als de 95% betrouwbaarheidsintervallen opgenomen. Hierdoor krijgen we zowel een beeld van de categorieën die significant verschillen van de referentiecategorieën als van de onderliggende trends.

³ Voor elk van de kenmerken fungeert één deelpopulatie als referentiegroep, meestal de kwantitatief belangrijkste deelpopulatie (mannen, geen sterke groeiers, zelfstandigen met personeel, zelfstandige meer dan 3 jaar actief). In de andere gevallen werd de uiterste groep als referentie gekozen: de jongste zelfstandige ondernemers, de laagst geschoolde zelfstandige ondernemers. De referentiecategorie heeft bij logistische regressie geen invloed op de vaststelling of een achtergrondvariabele al dan niet significant is. Voor de analyse naar sectoren werd gewerkt met de techniek van de deviation. Concreet betekent dit dat hier niet wordt gekozen voor één bepaalde referentiecategorie maar dat de verschillende sectoren worden afgezet tegenover het (ongewogen) sectorgemiddelde. Deze procedure corrigeert voor sterk afwijkende scores voor omvangrijke sectoren (grote sectoren wegen niet meer dan kleine sectoren), garandeert correcte vergelijkingen en laat reële verschillen tussen de sectoren aan de oppervlakte komen.

Figuur 12: leeswijzer figuren op basis van logistische regressie

Tabel 2: Kenmerken van de deelgroepen en aandeel zeer tevreden met keuze voor statuut zelfstandige ondernemer en odds ratio's

	aandeel zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap	N	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval
Geslacht			ns	
man	21,6	588		
vrouw	25,4	1475		
Leeftijd				
- 30 j.	24,1	203	R	
30 - 39 j.	23,5	562	1,03	0,70 - 1,53
40 - 49 j.	22,1	705	1,06	0,72 - 1,57
50 - 54 j.	27,9	294	1,67*	1,08 - 2,58
55 + j.	27,9	305	1,67*	1,08 - 2,58
Opleidingniveau				
lager secundair	20,0	400	R	
hoger secundair	22,5	661	1,2	0,87-1,65
hoger onderwijs	27,5	999	1,96***	1,42-2,71
Sector				
landbouw	22,5	142	1,12	0,78-1,63
handel	26,2	413	1,22	0,97-1,54
bouw	21,2	302	0,97	0,74-1,28
horeca	18,5	146	0,81	0,54-1,20
vrije beroepen	19,9	498	0,60***	0,46-0,78
transport en productie	27,4	146	1,07	0,75-1,54
andere	31,4	459	1,43***	1,16-1,77
Toekomstige activiteit				
sterke groeiers	41,0	121	2,58***	1,95-3,39
anderen	21,7	395	R	
Omvang			ns	
geen personeel	22,3	1195		
personeel	27,1	913		
Anciënniteit			ns	
minder dan 3 jaar	28,2	234		
meer dan 3 jaar	24,0	1878		
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS	24,4	2119		

R = referentiegroep; * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

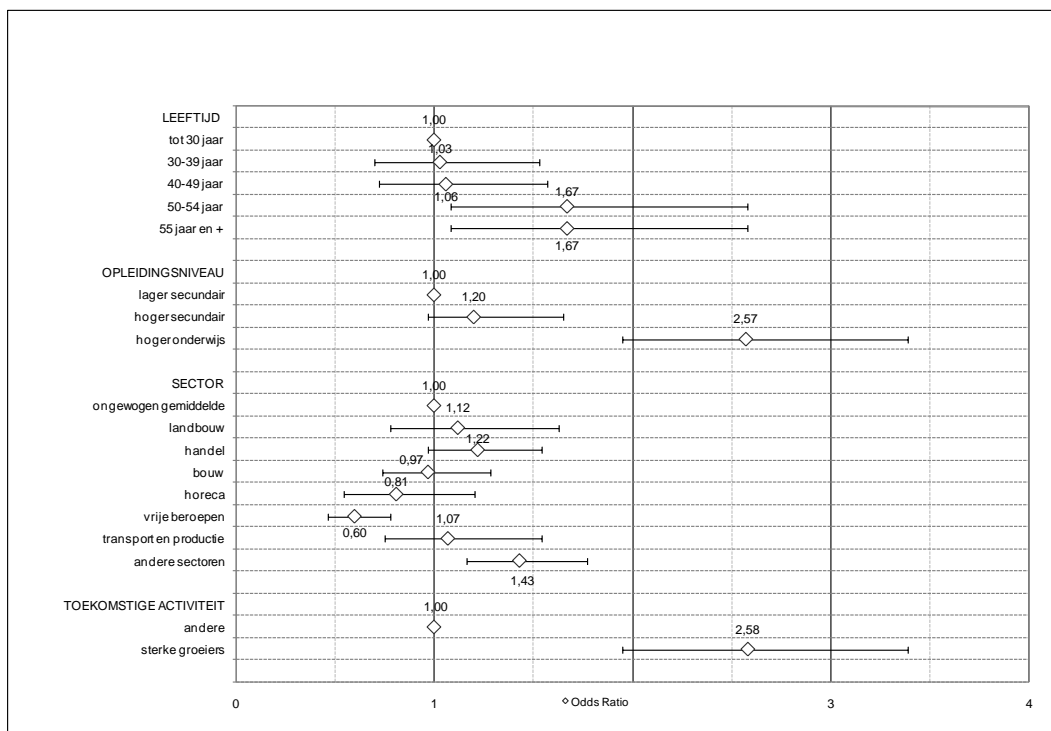
Modelfit: chi-square: 97,798, df=13, sig=0,000, N=2.038

Leeswijzer: Van de sterke groeiers is 41% zeer tevreden over de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer, bij andere zelfstandige ondernemers is het aandeel 21,7%. De kansverhouding 'zeer tevreden/rest' voor sterke groeiers is 2,58 keer deze voor de andere zelfstandige ondernemers. Het 95% betrouwbaarheidsinterval rond deze odds ratio is 1,95-3,39.

Het aandeel zeer tevreden verschilt volgens de bivariate analyse niet significant naar de achtergrondkenmerken anciënniteit, leeftijd en geslacht, wel naar opleidingsniveau, sector, niveau van de toekomstige activiteit en de ondernemingsdimensie.

De resultaten van de multivariate analyse laten zien dat de verschillen naar ondernemingsdimensie wegvallen. In de plaats komt een licht significant verschil tussen de leeftijdsgroepen. Dit betekent bijvoorbeeld dat er tussen mannen en vrouwen geen verschillen zijn, ook niet wanneer gecontroleerd wordt voor de andere achtergrondvariabelen. Het logistisch regressiemodel bevat vier achtergrondkenmerken. De resultaten van de analyse zijn grafisch weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 13: invloed van de achtergrondvariabelen op het aandeel zeer tevreden over de keuze van het statuut voor zelfstandige ondernemer

Oudere zelfstandige ondernemers hebben iets meer kans zeer tevreden te zijn over hun keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. Ook bij de sterke groeiers en de zelfstandige ondernemers met een hoger opleidingsniveau lijkt deze kans veel sterker aanwezig. Er zijn ook verschillen vast te stellen tussen de sectoren. Vooral de zelfstandige ondernemers met een vrij beroep hebben een kleinere kans om zeer tevreden te zijn met hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap.

3.2. Tevredenheid met verschillende aspecten van het werk

In wat volgt gaan we na in hoeverre tevredenheid over concrete zaken zoals contact met de klanten, het inkomen, de werktijden een rol spelen bij de tevredenheid voor de keuze voor het statuut van zelfstandige ondernemer. In het totaal werd de bijdrage van 10 aspecten getoetst, en dit onder controle van de relevante achtergrondvariabelen (leeftijd, sector, opleidingsniveau en niveau van toekomstige activiteit):

- contacten met klanten
- contacten met leveranciers
- contact met de (overheids)administratie
- de samenwerking met vennoot, meewerkende partner
- personeel
- werktijden
- inkomen
- de financieel-economische toestand van de zelfstandige activiteit
- de mogelijkheden om financiering of leningen te bekomen
- sociale bescherming als zelfstandige (bv. ziekteverzekering, pensioen)

Slechts drie van de tien aspecten blijven overeind in het model⁴: de tevredenheid over de werktijden, over de financieel-economische toestand van de zelfstandige activiteit en over de sociale bescherming als zelfstandige.

---

⁴ Dit betekent niet dat de andere factoren op zich niet relevant kunnen zijn. Zo is de tevredenheid met het inkomen een deelaspect van de tevredenheid over de financieel economisch toestand van de zelfstandige ondernemer.

Tabel 3: Tevredenheid over diverse aspecten van het werk en aandeel zeer tevreden met keuze voor statuut zelfstandige ondernemer en odds ratio's

	aandeel zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap	N	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval
Contracten met klanten				
tevreden	25,7	1862	ns	
neutraal of ontevreden	11,2	196		
Contacten met leveranciers				
tevreden	27,0	1535	ns	
neutraal of ontevreden	16,3	411		
Contacten met de overheidsadministratie				
tevreden	33,0	415	ns	
neutraal of ontevreden	21,4	1520		
De samenwerking met vennoot of meewerkende partner				
tevreden	27,3	1039	ns	
neutraal of ontevreden	15,9	214		
het personeel				
tevreden	30,5	820	ns	
neutraal of ontevreden	16,0	293		
de werktijden				
tevreden	31,8	1150	1,86*** R	1,45-2,38
neutraal of ontevreden	15,5	902		
het inkomen				
tevreden	36,1	968	ns	
neutraal of ontevreden	14,4	1114		
financieel economische toestand				
tevreden	38,4	955	3,30*** R	2,58-4,23
neutraal of ontevreden	12,4	1097		
de mogelijkheid om financiering of leningen te bekomen				
tevreden	29,0	1110	ns	
neutraal of ontevreden	17,4	780		
sociale bescherming				
tevreden	48,1	314	2,30*** R	1,72-3,05
neutraal of ontevreden	20,3	1778		
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS	24,4	2119		

R = referentiegroep; * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Modelfit: 320,829 df=16, sig=0,000, N=1.909

Leeswijzer: Van de zelfstandige ondernemers die tevreden zijn met de werktijden is 31,8% zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, bij de andere zelfstandige ondernemers is dat 15,5. De kansverhouding 'Zeer tevreden keuze zelfstandig statuut versus de rest' voor zelfstandige ondernemers die tevreden zijn met de werktijden is 1,86 keer deze van de andere zelfstandige ondernemers. Het 95% betrouwbaarheidsinterval rond deze odds ratio is 1,45-2,38.

Bij zelfstandige ondernemers die tevreden zijn over hun financieel-economische situatie vinden we de hoogste odds. De kansverhouding dat ze zeer tevreden zijn over de keuze voor het zelfstandige statuut is meer dan drie keer deze van de zelfstandige ondernemers die over hun financieel-economische minder tevreden zijn. Het gaat hier om het zogenoemde 'zuivere effect' omdat de andere predictoren in het model (verschillen tussen deelgroepen en de aspecten van tevredenheid) onder controle gehouden worden in de regressieanalyse. Ook de odds

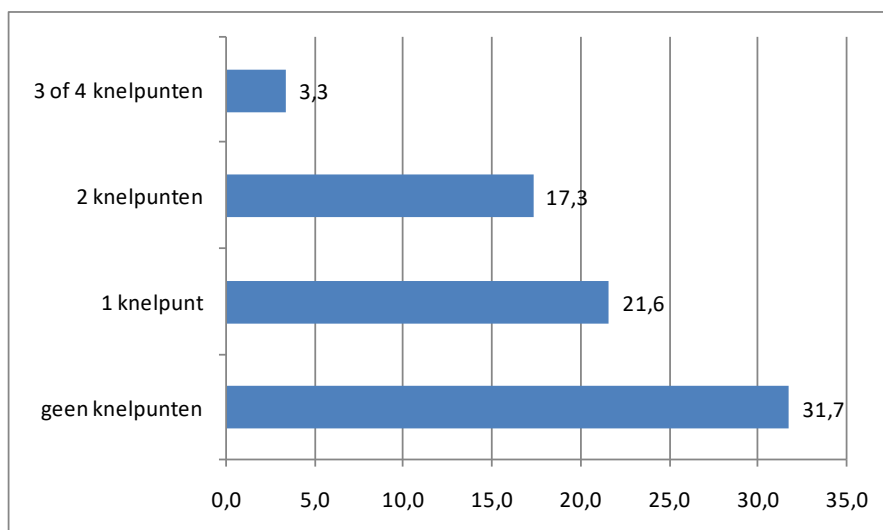
voor tevredenheid over de sociale bescherming en over de werktijden bepalen mee de tevredenheid over hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap.

3.3. Werkbaar werk

Hier gaan we na of werkbaar werk, naast andere factoren, mee bepaalt of zelfstandige ondernemers tevreden zijn over hun keuze voor het zelfstandig ondernemerschap⁵. Een zelfstandige ondernemer heeft werkbaar werk indien hij kwaliteitsvol werk heeft op het vlak van psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans. Volgens deze definitie heeft 47,7% van de zelfstandige ondernemers werkbaar werk⁶.

Eerst bekijken we de relatie tussen werkbaar werk en tevredenheid over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap bivariaat, daarna nemen we de factor werkbaar werk (dichotoom) op in het regressiemodel (multivariate analyse).

Figuur 14: werkbaarheidsknelpunten en aandeel zeer tevreden over de keuze van het statuut voor zelfstandige ondernemer

Van de zelfstandige ondernemers met werkbaar werk is 31,7% zeer tevreden over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap. Naarmate het aantal werkbaarheidsknelpunten toeneemt, daalt het aandeel zelfstandige ondernemers dat zeer tevreden is met het statuut van zelfstandig ondernemerschap.

⁵ In het model werden 4 achtergrondvariabelen en twee aspecten van tevredenheid opgenomen. De tevredenheid over werktijden werd niet in het model opgenomen omdat dit aspect mogelijks deel uitmaakt van werkbaar werk.

⁶ Voor meer informatie verwijzen we naar het informatiedossier: Ria Bourdeaud'hui, Stephan Vanderhaeghe, Vlaamse werkbaarheidsmonitor zelfstandige ondernemers 2007. Indicatoren voor de kwaliteit van de arbeid op de Vlaamse arbeidsmarkt, SERV – STV Innovatie & Arbeid, Brussel, november 2007.

Tabel 4: Tevredenheid over diverse aspecten van het werk, werkbaar werk en aandeel zeer tevreden met keuze voor statuut zelfstandige ondernemer en odds ratio's

	aandeel zeer tevreden met keuze voor zelfstandig ondernemerschap	N	odds ratio	95% betrouwbaarheidsinterval
sociale bescherming				
tevreden	48,1	314	2,41***	1,79-3,26
neutraal of ontevreden	20,3	1778	R	
financieel economische toestand				
tevreden	38,4	1150	3,39***	2,62-4,38
neutraal of ontevreden	12,4	902	R	
werkbaar werk				
geen werkbaar werk	18,2	952	R	
werkbaar werk	31,7	861	1,81***	1,42-2,31
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS	24,4	2119		

R = referentiegroep; * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

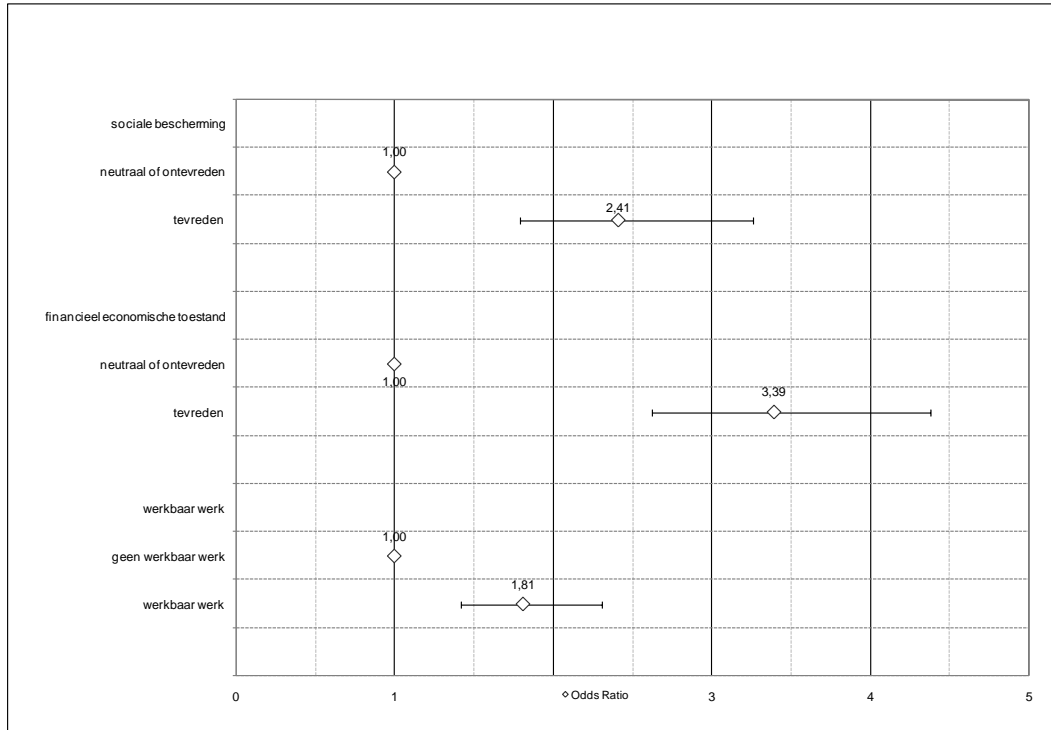
Modelfit: 290,344 df=16, sig=0,000, N=1.722

Leeswijzer: Van de zelfstandige ondernemers met werkbaar werk is 31,7% zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, bij de zelfstandige ondernemers die geen werkbaar werk hebben is 18,2. De kansverhouding 'Zeer tevreden keuze zelfstandig statuut versus de rest' voor zelfstandige ondernemers met werkbaar werk is 1,81 keer deze van de zelfstandige ondernemers met werkbaarheidsknelpunten. Het 95% betrouwbaarheidsinterval rond deze odds ratio is 1,42-2,31.

De zelfstandige ondernemers met werkbaar werk hebben een grotere kans om te horen tot de groep die zeer tevreden zijn over hun keuze met het zelfstandig ondernemerschap dan de zelfstandige ondernemers die kampen met één of meerdere werkbaarheidsknelpunten. De resultaten van de analyse zijn grafisch weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 15: invloed van tevredenheid sociale bescherming, tevredenheid financieel-economische situatie en werkbaar werk op het aandeel zeer tevreden over de keuze van het statuut voor zelfstandige ondernemer

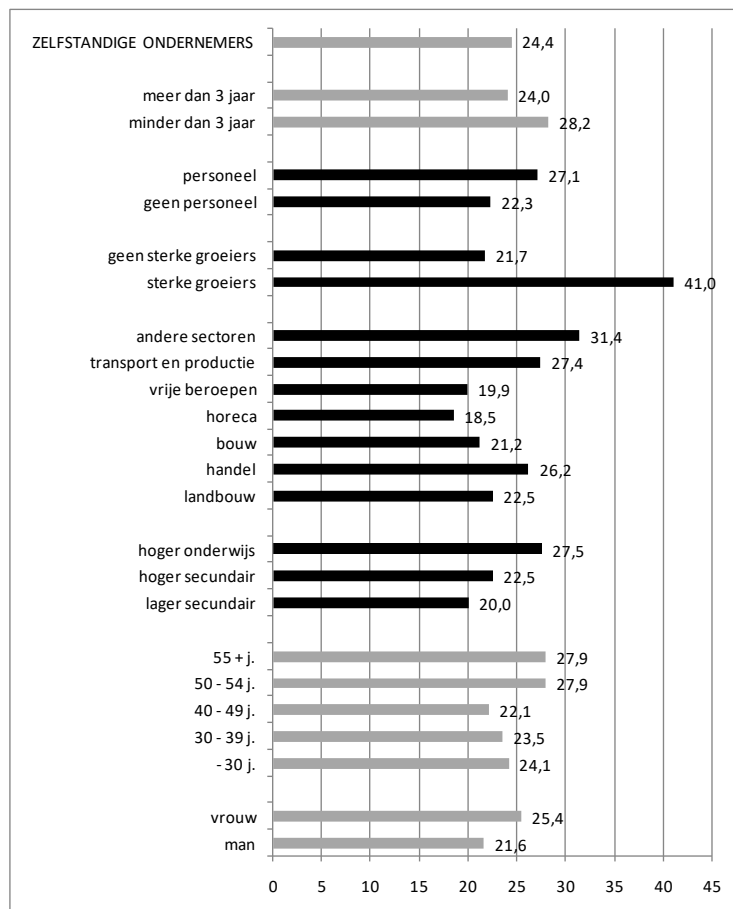
4. Conclusie

Het grootste gedeelte (72,6%) van de zelfstandige ondernemers is tevreden (48,2%) of zeer tevreden (24,4%) met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap. Slechts een kleine minderheid (6,3%) is ontevreden met deze keuze. Het aandeel zelfstandige ondernemers dat zeer tevreden stijgt met het opleidingsniveau van de zelfstandige ondernemer en is groter voor zelfstandige ondernemers met een sterke groeiverwachting. Er zijn op dat vlak ook verschillen tussen de sectoren. De kleinste aandelen zeer tevreden met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap vinden we in de horeca en bij de vrije beroepen. We zien geen verschillen tussen mannen en vrouwen.

Wanneer we inzoomen op de diverse deelaspecten van tevredenheid dan stellen we vast dat zelfstandige ondernemers het meest tevreden zijn over hun contacten met klanten en leveranciers, de samenwerking met hun vennoten of meewerkende partner. Ze zijn het minst tevreden over de sociale bescherming, de contacten met de overheidsadministratie, de financieel-economische toestand van het bedrijf en hun inkomen.

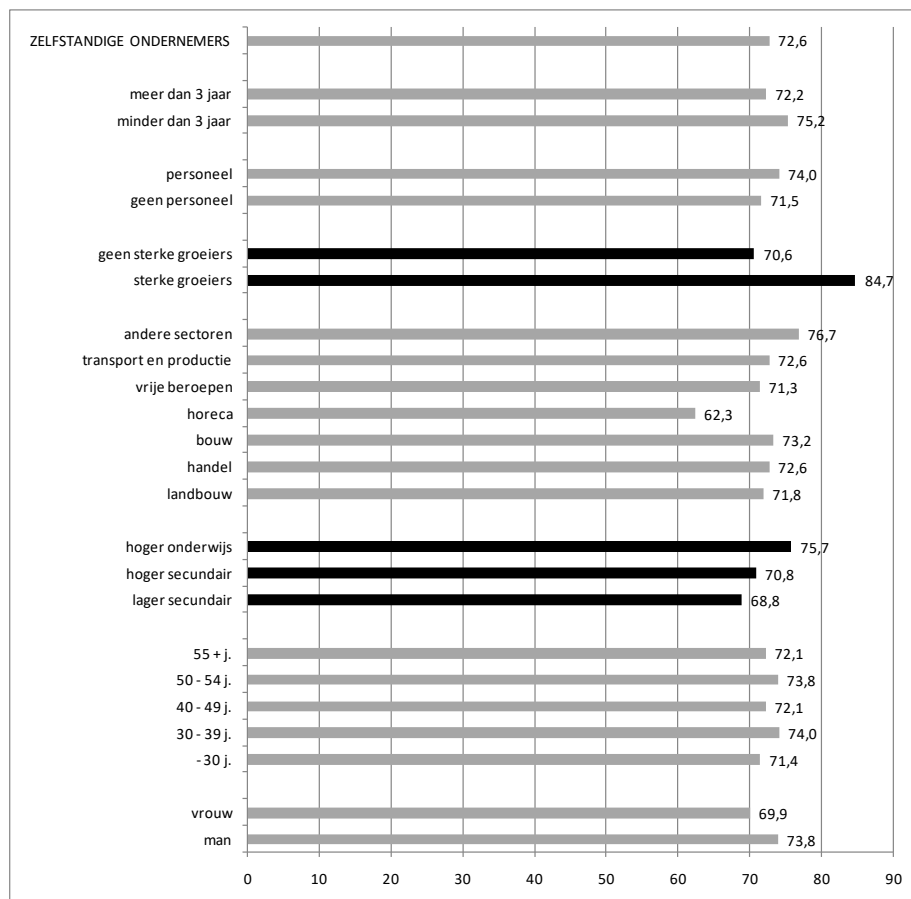
Wat bepaalt nu of een zelfstandige ondernemer zeer tevreden is met de keuze voor het statuut voor zelfstandig ondernemerschap? Vooral de tevredenheid over de financieel economisch toestand van de onderneming, naast de tevredenheid over de sociale bescherming, hangt sterk samen de tevredenheid over keuze voor het statuut voor zelfstandig ondernemerschap. Ook onder de zelfstandige ondernemers met werkbaar werk vinden we een groter aandeel dat zeer tevreden is met de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap dan bij degenen die kampen met één of meerdere werkbaarheidsaspecten.

Bijlage 1: aandeel zelfstandige ondernemers zeer tevreden over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, 2007

De gegevens verschillen significant naar opleidingsniveau, sector en mate van toekomstige groei (zwarte balken)

Bijlage 2: aandeel zelfstandige ondernemers tevreden of zeer tevreden over de keuze voor het zelfstandig ondernemerschap, 2007

De gegevens verschillen significant naar opleidingsniveau en mate van toekomstige groei (zwarte balken)

Bijlage 3: aandeel zelfstandige ondernemers (zeer) tevreden naar deelgroepen, 2007

	contacten met klanten	contacten met leveranciers	contacten met overheidsadministratie	samenwerking met vennoot of meewerkende partner	personeel	werktijden	inkomen	fin-ec toestand	mogelijkheid om leningen of financiering te bekomen	mate van verantwoordelijkheid	mate van onafhankelijkheid	sociale bescherming
Geslacht												
man	88,9	79,7	20,2	82,7	74,3	54,7	46,1	46,8	57,2	59,7	65,5	14,6
vrouw	93,7	76,4	25,1	83,7	72,7	58,3	47,2	44,4	61,8	66,0	74,5	16,2
Leeftijd												
- 30 j.	91,3	75,7	19,4	80,8	65,2	55,5	51,9	51,5	56,5	57,2	71,3	15,8
30 - 39 j.	98,8	79,6	24,0	82,8	72,9	56,2	49,8	48,0	57,8	64,2	69,1	15,7
40 - 49 j.	90,4	79,2	21,6	84,3	73,7	55,1	45,7	45,1	58,3	58,7	66,0	16,0
50 - 54 j.	89,6	80,9	16,8	82,7	80,8	52,7	45,6	43,9	61,3	62,5	64,6	12,0
55 + j.	91,3	76,8	24,0	82,1	75,2	60,5	40,2	44,0	59,9	65,1	71,8	15,1
Opleidingsniveau												
lager secundair	89,1	83,0	22,5	84,3	73,0	61,3	40,0	39,2	52,7	58,8	63,0	16,6
hoger secundair	90,2	82,2	22,6	82,7	73,3	54,3	40,9	42,3	57,4	61,5	64,4	15,5
hoger onderwijs	91,2	74,4	20,7	82,7	74,6	54,4	53,2	51,7	62,3	62,6	72,2	14,3
Sector												
landbouw	79,3	76,1	19,0	87,2	75,0	54,2	29,7	35,9	58,1	62,5	65,5	21,4
handel	89,6	83,0	19,2	86,2	76,6	56,5	39,9	41,9	54,6	63,4	68,7	13,2
bouw	89,9	86,4	19,5	80,5	72,5	59,6	44,8	46,8	59,2	57,4	60,2	14,5
horeca	95,5	86,5	27,1	77,6	73,8	43,7	35,3	37,5	43,8	60,5	63,6	8,5
vrije beroepen	91,0	68,5	21,0	84,1	76,8	48,0	53,4	49,2	66,9	61,1	72,3	14,2
transport en productie van metaal	89,3	79,9	21,6	83,2	66,7	58,2	48,3	50,7	62,3	56,4	60,7	19,3
overige	93,2	77,8	25,1	80,8	73,0	66,0	54,9	51,5	56,9	65,9	70,9	16,8
Toekomstige activiteit												
sterke groeiers	93,4	84,8	25,5	88,7	79,7	58,9	57,7	61,2	62,1	68,9	72,0	23,6
anderen	90,0	78,0	20,9	82,0	72,6	55,7	44,8	43,8	58,0	60,5	67,0	13,7
Omvang												
geen personeel	90,9	76,8	22,9	79,8		57,3	43,8	41,9	54,1	61,6	70,1	14,7
personeel	89,9	81,5	19,9	85,5		54,8	50,3	51,8	63,8	61,6	64,7	15,4
Anciënniteit												
minder dan 3 jaar	90,7	79,3	25,1	82,4	64,5	61,7	51,5	50,4	48,2	64,0	74,1	23,0
meer dan 3 jaar	90,4	78,9	21,1	83,2	75,0	55,4	45,9	45,7	59,8	61,4	67,0	14,1
ZELFSTANDIGE ONDERNEMERS	90,5	79,0	21,6	83,1	73,8	56,1	46,5	46,2	58,5	61,6	66,7	15,1

De gegevens in het vet duiden op significante verschillen

Sterk door overleg

Technische nota: tevredenheid van de zelfstandige ondernemers